

POSLEDNÍ PARAŠUTISTA

ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH
GENERÁLMAJORA
JAROSLAVA KLEMEŠE

Jan Vondráček

ANLET

© Jan Vondráček, 2013

Czech Edition © Asociace nositelů legionářských tradic, 2013

Všechna práva vyhrazena podle platného znění autorského zákona.

Žádná část této knihy nesmí být reprodukována ani používána bez povolení vydavatele s výjimkou ukázek určených k její recenzi.

ISBN 978-80-905329-?-?

Nedávám čtenáři do rukou odbornou historickou studii, historickou reportáž, ani dílo patřící do literatury faktu. Nabízím mu kromě archivních dokumentů kapitoly z dlouhého života pana Jaroslava Klemeše, jeho svědectví z války s důrazem na výcvik parašutistů ve Velké Británii, krutosti padesátých let a jistý patriotismus k městu Ústí nad Labem.

A s nemalou troufalostí zároveň vysílám „radiovou zprávu“ do éteru po vlnách času s očekáváním, že ji případní zájemci z příštích generací zachytí, dešifrují a doplní.

autor

PODĚKOVÁNÍ

Největší zásluhu na tom, že jsem začal psát a vést rozhovor s generálem Klemešem, má on sám, který rád, vzpomínal na svůj život. Proto především děkuji jemu.

Děkuji své ženě, která mě nejen podporovala, ale byla mým prvním kritikem a rádcem. Práci na publikaci si nedovedu představit bez pomoci kolegů z ANLET (Asociace nositelů legionářských tradic).

Nemalou zásluhu na vzniku publikace mají materiály získané z Vojenského ústředního archivu a Vojenského historického archivu, které moje publikování doplňují. Značnou část materiálů jsem získal z Archivu bezpečnostních složek, a tak se čtenáři seznámí s originálními materiály vedenými Státní bezpečností proti osobám, které měly podobný osud jako Jaroslav Klemeš. Zde chci vyzvednout pomoc pana PhDr. Daniela Peleje, Jiřího Dibelky a celé party zapálených fandů organizace Tvrz Bouda. Nerad bych zapomněl na pana Ing. Václava Šrámka, který mi poskytl materiály o balkánské cestě. On sám byl opatrovatelem a převaděčem uprchlíků z Československé republiky v letech 1939–1941 v Zagrebu.

Jaroslavu Čvančarovi děkuji za zapůjčení studijních materiálů, dobových fotografií a morální podporu v mé práci. Miroslavu Angerovi za to, že dal první impuls k sepsání této publikace. Členům historických skupin z Brna v čele s Tomášem Jamborem a Dr. Břečkou za poskytnutí archivních fotografií.

Krajskému úřadu Ústí nad Labem děkuji za důvěru, se kterou nás podpořil základní investicí na vydání této publikace. Z Ústí nad Labem moje snažení podpořil také PhDr. Vladimír Kaiser z Archivu města Ústí nad Labem poskytnutím materiálu o trestním táboře Všebořice.

Dalším, který mi v mé práci velice pomohl, byl plk. v.v. Ing. Karel Tůma, který se jako topograf podílel na grafickém zobrazení schémat v publikaci uvedených.

Bez všech těchto lidí by se mi nepovedlo dát dohromady studijní a archivní materiály, které jsou v publikaci použity. Tyto dokumenty pomohou čtenáři vytvořit si na události té doby vlastní názor. Navíc tyto dokumenty mají často větší vypovídající hodnotu než vyprávění, které může být částečně vyfabulované.

autor

ÚVODEM

*Jen pak jsi hoden svobody a žití, když rveš se o ně den co den.
(J. W. Goethe: Faust)*

*Prohlašuji a slibuji, že učiním vše podle svého
vědění a svědomí, abych tento úkol, k jehož
provedení jsem se dobrovolně přihlásil, úspěšně
splnil.*

Dne 23. XI. 1943 .

Čet. Klemes Jaroslav.

pruk. Pavla

Čestný slib

Se jménem Jaroslav Klemes jsem se poprvé setkal při jedné ze svých návštěv obce Senice, kde se konaly oslavy 70. výročí operace Silver A. Na první pohled mě zaujal červený výsadkářský baret a množství vojenských vyznamenání na jeho hrudi. Jeho jméno jsem samozřejmě znal, avšak ve skutečnosti jsem se s posledním žijícím výsadkářem, který byl vysazen na území Protektorátu, setkal poprvé. Po získání dalších informací, jsem se dozvěděl, že více jak sedmdesát let žije v Ústí nad Labem, nedaleko dominantního hradu Střekov. Já sám jsem v tomto městě vyrůstal, zde jsem prožíval to nejcitlivější období vnímání rodiny, vzdělávání, kamarádství, prvních lásek a kouzlo okolní přírody. Vzhledem k tomu, že jsem v tomto městě vyrůstal, zatoužil jsem se s tímto veteránem druhé světové války setkat a dozvědět se co nejvíce o jeho životě. V době mého mládí se

o hrdinech druhé světové války, zejména těch, kteří bojovali na „západě“, nehovořilo.

Další setkání se odehrálo o několik měsíců později, 19. prosince 2012, kdy jsem s kolegy z ANLET (Asociace nositelů legionářských tradic), v Ústí nad Labem předal panu generálovi ocenění Český patriot, které mu bylo za rok 2012 uděleno a které si pro nemoc nemohl v Praze převzít.

Generál Klemeš má výraznou charakterní tvář s malým množstvím jemných vrásek, které se do jeho tváře vepsaly v průběhu jeho rozmanitého života. Z této tváře vystupují jasně modré, bystré oči. Pokud se postavil, bylo vidět vzpřímenou, věkem nezlomenou a sportem vypracovanou postavu s dokonale padnoucí uniformou. Bylo znát, že paměť, i přes jeho věk devadesát jedna let, je dobrá, podpořena dobrým pozorovacím talentem. Hovořil klidně a rozvážně, bez zbytečného žonglování se slovíčky a bez vzletných frází. Vše, co řekl, mělo zemitou logiku. Přes vážnost nastoleného tématu našeho rozhovoru byl cítit životní optimismus a neskrývaný humor. Již dopředu jsem se těšil, až mi začne pozvolna předčítat z knihy života, vytištěné v jediném exempláři – ze své paměti. Mám štěstí, že mohu vycházet z více či méně subjektivních vzpomínek přímého pamětníka.

I tak jsem se nevyhnul různým úvahám a otázkám, zda není ten válečný čas příliš vzdálen dnešní době plné jiných zájmů a problémů. Máme se znovu vracet do doby naplněné snahou lidí o přežití, obavami i strachem, neštěstím jedněch, lhostejností druhých a osobním selháním dalších? Je vůbec dobré otevírat dosud citlivé rány, které jsou jakž takž zahojené?

Najít přesvědčivé odpovědi není jednoduché. Možná nebude nikdy dost dávno se tomuto tématu věnovat. Vždyť před očima odcházejí pamětníci, nepominutelný zdroj informací, i když často víc inspirující než nezakreslený. Po více než sedmi desetiletích jména a činy zůstávají, ale vzpomínky na padlé již skoro vyhasly. Ke každému jménu patří jistý osud, ale nikdo jej nezaznamenal. Jako bychom zapomněli, že každý člověk se tomuto světu ztrácí vlastně dvakrát. Poprvé, když utichne tlukot jeho srdce, a podruhé, když se na něj zapomene. Lidé, o nichž se píše, mezi námi zůstávají.

Píšeme proto o životě těch, kteří byli něčím výjimeční, o hrdinech i obětech, o důstojnících a vojácích, kteří odešli do světa přinést své vlasti svobodu, o parašutistech, kteří bojovali na neobvyklé domácí frontě, o gestapácích, kteří je pronásledovali, o lidech, kteří měli tu odvahu lidem pomáhat i za cenu smrti, mnohdy celých rodin.

To vše se plně týká čestného občana Ústí nad Labem a dalších měst, generálmajora Jaroslava Klemeše, člověka, jehož vnitřní nastavení hodnot bylo vždy velmi vysoké. Byl rozhodnut případně zemřít vestoje, než přežívat shrbený.

Jaroslav Kleměš, 1946

Generálmajor Jaroslav Klemeš je posledním žijícím parašutistou československé zahraniční armády z období 2. světové války, který byl vysazen na území Protektorátu jako člen paradesantního výsadku Platinum – Pewter.

Žádný odboj, ať domácí či zahraniční, vykonaný na Západě či na Východě, nebyl jednoduchý. Vyžadoval od poměrně mladých mužů rozhodnost, odvahu, hrdinství podpořené vlastenectvím. Každý odboj požadoval absolutní oddanost státu, vojenské přísaze, danému slibu, nebo prostému chlapskému slovu. Bylo to nezištné plnění úkolů vyžadující hrdinství, pot, krev a slzy. Dobrovolně šli plnit úkoly, které neměly východisko a neslibovaly jiný konec, než pravděpodobnou smrt. Tito lidé prokazovali pevné kamarádství a přátelství na život a smrt.

Mnichovskou zradou a okupací zbytků Československé republiky v březnu 1939 začalo jedno z nejtragičtějších období v našich dějinách. Ihned po 15. březnu téhož roku odchází mnoho českých a slovenských vlastenců do zahraničí, aby se zbraní v ruce bojovali za osvobození vlasti. Pro část těchto mladých lidí to byla jediná možnost, jak přežít holocaust a zachovat tradice rodu.

Byli nuceni opustit svoji vlast, své rodiče a sourozence, přinejmenším přejít do nepohodlí ilegality. Řada z nich neměla vojenský výcvik a zbraň v ruce drželi poprvé až při výcviku v zahraničí. Byli však mladí a odhodlaní, většinou fyzicky zocelení působením v Sokole. Ti starší prošli boji v 1. světové válce, kde bojovali v řadách francouzských, italských či ruských legií.

Většina mužů, kterým se podařilo odejít západním směrem, se dostala přes francouzské městečko Agde do Velké Británie, kde byli zařazeni do utvářených československých jednotek. Postupně byli cvičeni podle jejich předpokládaného využití. Kolem pěti tisíc mužů bylo zařazeno k Československé samostatné obrněné brigádě, kterou se však nepovedlo personálně naplnit, a tak nemohla být nasazena přímo do boje a vystřídala spojenecké oddíly u francouzského přístavu Dunkerque, kde se bránila silná a dobře vyzbrojená německá posádka o síle dvanácti tisíc mužů.

Další nezanedbatelná část našich vojáků nastoupila k britskému královskému letectvu (RAF – Royal Air Force). Touto službou prošlo dva a půl tisíce mužů. Byly zde vytvořeny tři československé stíhací perutě, 310; 312 a 313. a 311. čs. bombardovací peruč. Stíhací peruč a jedna bombardovací peruč sloužili v britských letkách. Velikou odvahu a dobrou vycvičenost prokázali v bitvě o Británii. Bombardovací peruč se účastnila dálkových náletů nad německé vnitrozemí.

Část mužů byla po splnění přísných kritérií vybrána k parašutistickému výcviku. Jejich výcvik byl zaměřen nejen na seskoky z letadla, ale na záškodnickou činnost

a život v hlubokém týlu nacisty okupovaných zemí. Speciální výcvik probíhal ve Skotsku, kde na pobřeží severozápadního Skotska poblíž nejhlubšího britského jezera Loch Morar bylo za války umístěno výcvikové středisko útvaru pro zvláštní operace (SOE) v Traigh House na nedalekých farmách Camusdarach a Garra-mor. Výcvikovou základnou (STS – Special Training School No. 25) prošlo 252 vybraných českých a slovenských dobrovolníků ve třinácti měsíčních kurzech útočného boje (tzv. „assault course“). Podobné STS byly rozmístěny na dalších více než dvaceti místech Anglie a Skotska, kde byli školeni parašutisté v rozmanitých specializacích podle svého předurčení. Tyto kurzy byly tvrdě zaslouženou vstupenkou do řad sabotážníků, zpravodajců a partyzánů v zemích nacisty okupované Evropy.

Absolventi kurzů, naplnění zdravým sebevědomím, se po měsíčním kurzu přesunuli na letiště Ringway u Manchesteru, kde absolvovali výcvik v seskoku padákem. To byl základní výcvik. Nejlepší z nejlepších čekaly další tvrdé speciální kurzy, které je měly připravit na jejich poslání. Žádný sebenáročnější kurz je však nemohl naučit plavat v „bažině protektorátního života“. To vše byla jen nezbytná příprava na náročné úkoly, které je v okupované vlasti čekaly.

Tím vším si prošel i generálmajor Jaroslav Klemeš, nositel pamětní medaile Československé armády v zahraničí se štítky Francie a Velké Británie, Československého válečného kříže 1939, Československé medaile Za chrabrost před nepřítelem, Československé medaile za zásluhy I. stupně, Medaile Za hrdinství a Kříže obrany státu ministra obrany České republiky.

Dne 8. května 2010 byl prezidentem republiky jmenován do hodnosti brigádního generála a 28. října 2013 byl prezidentem republiky povýšen do hodnosti generálmajora.

Vraťme se však na začátek – o devadesát jeden rok zpět.

DĚTSTVÍ A DOSPÍVÁNÍ

Jaroslav Klemeš se narodil 31. ledna 1922 v Čadci na Slovensku. Matka Josefa, rozená Šohajová, byla zprvu v domácnosti a později pracovala jako učitelka. Domovskou příslušnost¹ měli ve Stínově, okres Prostějov, kde se narodil jeho otec. Uvedená národnost je česká, náboženství římsko-katolické. Otec Jaroslava Klemeše se narodil 7. března 1896 v rodině rolníka, matka vedla domácnost. Když dospěl a odešel z domu, dům převzala jeho tetička Anna, která na zděděných pozemcích dále hospodařila. Dům se v rodu Klemešů dědil z pokolení na pokolení. Rodina vlastnila asi tři políčka podél silnice, kde jezdily autobusy z Prostějova a pro malého kluka byl prázdninový pobyt u tety vždy velkým zážitkem a dodnes na to rád vzpomíná.

Jaroslav Klemeš vyrůstal se svým o sedm let mladším bratrem Vladimírem, ale o tomto období nemluví příliš rád. Vzpomínky jsou poznamenány nevydařeným manželstvím rodičů, které se rozpadlo. Měl krásný vztah s otcem a ve vzpomínkách se k němu vrací. Otec pracoval na berním úřadě¹, matka učila ve škole v Čadci. Když byly Jaroslavovi dva roky, otec byl přeložen do Skalice (v té době Uherská Skalica, dnes Slovenská republika) a rodina se přestěhovala s ním. Matka dojížděla za prací do Holíče a manželské vztahy se v tomto období začaly narušovat. Holíč byla vzdálená asi šest kilometrů od Skalice, a tak rodiče byli většinu času od sebe vzdáleni, a navíc do matčina života vstoupil školní inspektor, s nímž se sblížila. Když tato skutečnost vešla v zaměstnání najevo, byla matka přeložena do školy poblíž Žiliny. Nakonec situace vyvrcholila rozvodem rodičů. Jaroslav s bratrem chvíle rozchodu rodičů velice těžce nesli. Zhroutil se pro ně svět. Je bolestivé, když matka odejde od manžela a dvou dětí. Jaroslav se s tím nemohl smířit a nerad na to dodnes vzpomíná. V těžké chvíli přišla otci pomoci

¹ Domovské právo či též domovská příslušnost byl právní institut „příslušnosti k obci“. Představoval právo na nerušený pobyt v obci a na chudinské zaopatření z její strany. Institut domovské obce vznikl v českých zemích v souvislosti se zavedením obecní samosprávy v roce 1849, zůstal v platnosti i za první republiky a zrušen byl až roku 1948. Domovské právo se nabyvá: děti narozením (po otci), manželka sňatkem (po manželovi), udělením obecním úřadem (například po delším trvalém pobytu v místě), získáním úředního postu v obci (např. četník).

Domek ve Skalici, 1926

zvládat péči o rodinu příbuzná, později otec našel paní, která se o děti a domácnost starala. Měla však k dětem odtažitý a chladný vztah, nikdy jim neublížila, ale ani je nepohladila a nepomazlila se s nimi.

Jaroslav se ve škole dobře učil a pomoc nepotřeboval. Učení zvládal bez větších problémů a v roce 1936 ukončil měšťanskou školu ve Skalici a poté absolvoval jeden rok pokračovací obchodní školy.

Skalica bylo místo v minulosti velice známé a vyhledávané. Byla důležitým střediskem česko-slovenských vztahů, projevil se zde vliv husitského hnutí a česko-slovenských exulantů. Otec Jaroslava byl velmi zaměstnán a byl ohromně pracovitý. Většinu volného času věnoval včelaření. V jednom včelínu měl šestnáct úlů a v dalším téměř stejné množství. Strýc mu vyrobil jednotlivé úly se zastřešením, a když je měl otec rozložené po zahradě a měl v každém své roje, tak byl spokojený. Několik úlů měl i u lesníka v blízkém lese, aby měl více druhů medu. Jeho kamarád, vášnivý včelař, byl ruský legionář, a když se ti dva sešli a povídali si, Jaroslav je rád poslouchal.

Ve včelařském spolku, kde byl otec pokladníkem, se probíralo i válečné nebezpečí. Všichni lidé kolem jeho otce měli mladou a samostatnou republiku rádi a byli

Skalická sokolovna, kterou pravidelně navštěvoval

zapřísáhlými vlastenci. První republiku lidé milovali a při každém výročí jejího vzniku 28. října se konaly velké oslavy za účasti všech občanů a škol. Všude byly vyvěšeny československé vlajky a konala se shromáždění spojená se zábavou. Také v Sokole učili děti lásce k vlasti. Říkali: „Chlapci, pokud máte rádi tuto republiku, tak pro ni taky něco udělejte.“ Sokol je vychovával v kamarádství a fyzicky je zoceloval. Mimo Sokol hráli chlapci také kopanou, odbíjenou, vybíjenou, košíkovou a věnovali se atletice. Jaroslav měl rád téměř všechny míčové sporty, často na hřišti pořádali sportovní utkání a soutěže. Stalo se, že dohrál zápas v kopané za dorostence a dospělí ho zapojili do jejich zápasu, a tak odehrál dva zápasy za sebou. Fyzicky byl zdatný a vytrvalý. Pokud vysloveně nesportovali, trávili většinu času v okolní přírodě chlapeckými hrami. Jeho nejbližším kamarádem se stal Ludvík Čambala a jejich přátelství se stále prohlubovalo. Mladí chlapci bedlivě sledovali aktuální dění a diskutovali o něm, četli noviny, poslouchali rozhlas. To byly okamžiky, které Jaroslava utvářely a určovaly jeho světonázorové přesvědčení.

Před ukončením základního vzdělání mu otec navrhnul, aby se vyučil obchodníkem a dal ho do učení na obchodního příručího. Ve Skalici bylo několik obchodů a největší z nich byl tzv. Spolek, respektive firma Svoboda a spol., která měla několik majitelů, a tak se běžně říkalo, že se „jde nakupovat do Spolku.“

SKALICA, Slov. - Čiast námestia Slobody

*Náměstí Svobody ve Skalici, pohlednice z 30. let dvacátého století.
Ve spodní části hotelu je obchod Svoboda a spol.*

Pohled na část města Skalica

Jaroslav měl za úkol doplňovat zboží, zjišťovat a sepisovat zboží, které je nutné doobjednat. Jeden z obchodních společníků jim potřebné zboží posílal a mělo-li například přijít uhlí, Jaroslav jako uředník chodil převzít uhlí na nádraží, dohlédl na přeložení na koňské povozy a potom s povozníkem rozvážel uhlí po městě a inkasoval peníze. Nejen uhlí, ale i větší množství jiného zboží si lidé dopředu objednávali a úkolem bylo jim zboží dodat a vyinkasovat platby. V obchodě pracoval celý týden, i v neděli bylo otevřeno do deseti hodin dopoledne a potom se odcházelo do kostela. Volno bylo pouze v neděli odpoledne. Jaroslav Klemeš si při práci doplňoval obchodní vzdělání a potom zůstal pracovat v obchodě. Také kamarád Ludvík Čambala se učil obchodním příručím v protějším obchodě, a tak se mohli po práci často vídat.

VÁLEČNÉ NEBEZPEČÍ

Mladí chlapci stále sledovali aktuální dění v Evropě. Když německá vojska anektovala Rakousko a naše armáda s nadšením provedla mobilizaci, viděl entuziasmus našich vojáků nastupujících do kasáren i odhodlání občanů bránit svou vlast. Později však viděl slzy v očích týchž vojáků, když byli donuceni opustit obranná postavení v pohraničí.

Plně si uvědomovali vážnost celé situace. Věděli, že koncem září 1938 byla v Mnichově Československá republika okradena dohodou čtyř velmocí o značnou část svého území, připraveného k obraně státu. To vše vyvrcholilo 15. března 1939, kdy německé jednotky vstoupily na území Čech a Moravy. S nedočkavostí četli noviny, poslouchali rádio a naslouchali, co si povídají lidé.

14. března 1939 vznikl Slovenský stát a den nato přijeli Němci do Skalice. Padal déšť se sněhem a bylo nevlídno. Jako by se i to počasí proti Němcům snažilo vzbouřit.

Také na Slovensku lidé vnímali situaci nenávistně. Němci přišli, ubytovali se a německý velitel, hodností major, se ubytoval na radnici, kde úřadoval v kanceláři notáře. Hned druhý den si nechával do kanceláře posílat jídlo. Někteří vojáci byli z Rakouska a z nich část Vídeňáků, kteří uměli česky. Na náměstí předváděli vojenský dril se zbraněmi, aby demonstrovali svoji moc. V obchodech se chovali nadřazeně, měli větší kupní sílu než naši obyvatelé, a tak často skoupili velké množství zboží. Jedna marka byla zpočátku šest korun a později dokonce deset, tak za ni bylo až padesát rohlíků. V cukrárně byly dorty po koruně a oni dostali za marku až deset dortů, u řezníka osm buřtů, šest piv, v trafice šedesát cigaret Zorka², u vinaře litr a půl dobrého vína. Při tomto kurzu se to führerovi vojančilo! Hýřili a smáli se našim lidem. Němci měli doma poměrně dostupné průmyslové výrobky, ale potraviny drahé. To vše lidi doslova štválo a vedlo k zuřivé nenávisti.

Krátce po vzniku Slovenského státu byli Češi ze Slovenska vyhnáni se slovy: „Češi von!“ Totéž se stalo i Klemešům. Netrvalo to ani týden a otec dostal umístěnku

² Státní orgán zabývající se vybíráním daní a kontrolou daňových přiznání právnických a fyzických osob. V České republice nyní toto činí finanční úřad.

na Moravu na berní úřad ve Strážnici. Zpočátku jezdil otec do zaměstnání vzdáleného asi dvanáct kilometrů denně na kole, později si našel světničku a ve Strážnici nouzově přespával. S bratrem a hospodyní byli doma sami. I tak otec jezdil domů co nejčastěji, aby na ně dohlédl.

Ve městě tehdy žilo necelých pět tisíc obyvatel. Za pobytu Němců se zde utvořila jednotka Hlinkovy gardy. Měla dvacet pět členů a ukazovala, že je tady. Scházeli se na stanici městské policie na radnici, v černých uniformách s červenými rukávovými páskami, na nichž se v bílém poli namísto hákového kříže skvěl dvojitý slovenský kříž. Vešel jim učitel ze základní školy, jehož manželka byla z Moravy. Během války nejen že zastrášovali lidi, ale především levně kupovali majetky po Čechách, které vyhnali a kradli židovský majetek. S německými vojáky přijelo také Gestapo. Zatýkalo nejbohatší Židy z okresu, drželi je ve vazbě tak dlouho, až z nich vymohli značný obnos peněz a pak je pustili. Přitom v té době na Slovensku protižidovské zákony nebyly ustanoveny.

V těchto chvílích si chlapci často vzpomínali na rčení rodičů: „Až bude zle, musíte pro republiku také něco udělat.“ Jaroslav zachytil vysílání z Paříže, kde žádali vlastence ke vstupu do tvořící se zahraniční armády. Zprávu opakovali několikrát denně a vybízeli posluchače, ať přijedou podpořit republiku a vstoupí do armády. Jaroslava s Ludvíkem Čambalou to nadchlo tak, že se rozhodli pro emigraci. Věděli, že řada našich občanů odchází do emigrace přes Polsko, konkrétně přes Katovice a Krakov, ale v době jejich rozhodování byla tato cesta již pro ně nereálná. Cesta západním směrem byla nemožná vzhledem k německým aktivitám. V cestě stály francouzská Maginotova a německá Siegfriedova linie. Ty měly místy 50-60 km hloubku. Jediná možná cesta byla na jih přes Maďarsko, které vzhledem k záboru části jižního Slovenska začínalo již šest kilometrů od Nitry.

Hlavními důvody k emigraci a vstupu do zahraniční armády byly láska k rodné zemi a nenávisť k režimu, který znenadání přišel. Byly to čistě vlastenecké pohnutky, Jaroslav Klemeš ani jeho kamarád neměli židovské kořeny, ani neodcházel kvůli nějaké dřívě spáchané trestné činnosti. Němce nenáviděli, republiku milovali a chtěli pro ni něco udělat. Nedokázali se smířit s tím, jak se Němci povyšovali, nezamlouvaly se jim dvojjazyčné nápisy na úřadech, obchodech a úředních dokumentech. Pociťovali, že svobodu, kterou jim dával původní stát, mají silně omezenou.

Jaroslav se učil ve škole německy a znalost němčiny si zdokonalil před válkou na prázdninové jazykové výměně. Při odchodu do emigrace toho využil, kupoval jízdenky, vyřizoval za oba administrativní záležitosti.

ODCHOD DO ZAHRANIČÍ

Jaroslav Klemeš a Ludvík Čambala byli mladí, nezkušení a tak jako mnoho dalších odcházeli z domova od rodičů poprvé v životě. Odcházeli do neznáma, bez jasných představ, co je čeká, bez velkých zásob a finančních prostředků. Hlavní motivací pro ně bylo pomoci tolik milované vlasti ke svobodě a Jaroslav neskrývá, že v tom byla trochu i touha po dobrodružství, která je mužům dána přírodou. Doma se báli odchod oznámit, aby jim to rodiče nerozmlouvali, nebo dokonce nezakázali. Odcházeli tajně. Na cestě do emigrace se domluvilo celkem pět kluků. Dva bratři Sedlaříkovi, Ernest Jirkovský, Ludvík Čambala a Jaroslav Klemeš. Nakonec si to první dva rozmysleli. Jak už to mezi kluky bývá, ne všichni se nakonec k tomuto kroku rozhodli a ani jim to Jaroslav neměl za zlé. Touhu po dobrodružství nastávající realita mírně zchladila.

Datum odjezdu bylo stanoveno na 11. ledna 1940. Týden předtím Jaroslav Klemeš odjel do Trnavy k první spojce ze sítě osob, která pomáhala při přechodu hranic ze Slovenska do Maďarska, pro získání základních informací k cestě. Odvahu měl tak nějak „v rodině“. Otec, který byl Čech, pomáhal při převádění uprchlíků (převážně Židů) z Protektorátu na Slovensko. Jejich trnavskou spojkou byl restauratér a kavárník pan Škoda, zřejmě legionář z první světové války, padesátník, kulhající na pravou nohu.³

Jejich cesta měla vést ze Skalice směrem na Kúty. Bylo plánováno vyjet na noc, aby získali co největší časový náskok, než se odhalí jejich útěk. Čambala měl asi pět set korun, Jaroslav okolo tisíce. Zdá se to málo, ale tenkrát sto korun znamenalo hodně. Potřebovali peníze na jízdenky a jídlo, zvláště v Maďarsku, kde zůstali proti plánu déle, a cestou přes Balkán je podporovali krajané.

V den odjezdu byla neděle. Jaroslav koupil s předstihem jízdenky a pak šli všichni společně do kina, které bylo vzdálené tak čtyři minuty chůze od nádraží. Snažili

³ Na počátku května 1940 uviděl Ludvík Čambala pana Škodu v civilu v kasárnách v Agde ve Francii. Na Slovensku mu hrozilo zatčení, proto také opustil republiku.

